

VESZÉLYES ANYAGOKAT SZÁLLÍTÓ JÁRMŰVEK

A Balaton élővilága hazánk legértékesebb kincsei közé tartozik, amelyre kiemelt veszélyt jelenthetnek a különféle veszélyes anyagokat szállító tehergépjárművek. Ezek balesete – a nyilvánvaló veszélyeken túl – komoly környezetvédelmi és egészségügyi kockázatokat rejthet, ezért érdemes áttekinteni, mi a teendő az ilyen esetekben.

Jelen dokumentum alapvető áttekintést ad a műszaki mentés feladatairól, kitérve arra is, mi a teendő olyankor, ha veszélyes anyagokat szállító jármű balesetéről van szó.

Bevezetés: veszélyes anyagok

Amikor veszélyes anyagokról beszélünk, összefoglalóan olyan anyagokra gondolunk, amelyek potenciálisan veszélyt jelenthetnek az élő környezetre, az emberi egészségre. Ilyenek lehetnek a mérgező gázok, a maró hatású folyadékok, a fertőző anyagok, a robbanóanyagok (többek között).

A Balaton kiemelten veszélyeztetett helyszín, ami az ilyen anyagokat illeti, mégpedig az alábbi szempontok miatt:

- A tó körül sűrűn közlekednek ilyen anyag(ka)t szállító teherautók, kamionok.
- Nyáron a Balaton népszerű turisztikai desztináció, így rengetegen tartózkodnak a vízben ill. a víz közelében.
- A tó ökoszisztémája rendkívül érzékeny, egy szennyezés olyan láncreakciót indíthat el, ami mind az élővilágra, mind pedig az itt pihenő emberekre komoly hatást gyakorolhat (pl. a vízminőség romlása vagy akár a víz szennyezettsége által).

Az önkéntes tűzoltó és/vagy polgárőr egyesületek tagjai számára ráadásul sok-

kal kézenfekvőbb lehet az a veszély, amelyet egy esetleg balesetet szenvedett, veszélyes anyagot szállító gépjármű biztosítása, műszaki mentése jelent.

Gépjárművek azonosítása

Az alábbi képen is látható, hogy a teherautókon több helyen is rögzítik a rakományra utaló veszélyesanyag-táblákat: a hátsó lökhárítón, oldalt, illetve a gépjármű orrán.

Egy ilyen gépjármű balesete esetén rendkívül fontos, hogy – amennyiben önkéntes tűzoltóként, polgárőrként elsőként érünk a helyszínre – leolvassuk az ezen

a táblán található számsokorat, és továbbítsuk azt a katasztrófavédelem diszpécserének. **Mindeközben azonban nem tehetjük ki veszélynek magunkat!** Számos veszélyes anyag veszélyes, mérgező füstöt, illetve gőzöket bocsát ki, amely bőrről át is felszívódhat.

A műszaki mentés feladatai

Fontos kitétel: a tűzvédelmi törvény a műszaki mentést a tűzoltóság feladatává teszi, valamint meghatározza annak fogalmát is:

„Műszaki mentés: természeti csapás, baleset, káreset, rendellenes technológiai folyamat, műszaki meghibásodás, veszélyes anyag szabadba jutása vagy egyéb cselekmény által előidézett veszélyhelyzet során az emberélet, a testi épség és az anyagi javak védelme érdekében a tűzoltóság részéről – a rendelkezésre álló, illetőleg az általa igénybevett eszközökkel – végzett elsődleges beavatkozási tevékenység.”

A műszaki mentés területei (vastaggal szedve a jelen dokumentumokban tárgyalt témakörök):

a) épületkárok, építménybalesetek;

b) közlekedési balesetek;

c) természetes vizekben (folyó és álló vizek) bekövetkezett balesetek;

d) csatornáknban, kutakban és egyéb víztározókban bekövetkezett balesetek;

e) közüzemi berendezések, közművek meghibásodásával összefüggő veszélyhelyzetek, balesetek;

f) magasban, mélyben, föld alatti üregekben, barlangokban bekövetkezett balesetek;

g) veszélyes anyagok szabadba jutása, nukleáris balesetek;

h) elemi csapások (árvíz, belvíz, vihar, földrendés, földcsuszamlás), valamint minden hasonló esetben élet és vagyonmentés.

A műszaki mentés során végrehajtandó főbb feladatok a következők:

a) életmentés;

b) közvetlen élet- és balesetveszély elhárítása;

c) tárgyak és anyagi javak mentése;

d) az esemény által okozott további környezeti károk mérséklése;

e) a közúti forgalom helyreállításának elősegítése.

A műszaki mentéssel összefüggő főbb feladatok (eseménytípustól függetlenül)

A műszaki mentési feladatok végrehajtását a Tűzoltási Szabályzat egyes előírásai (pl. a jelzés értékelése, a riasztás, vonulás, az előkészítés, visszajelzés, stb.) szerint kell elvégezni. A műszaki mentés első és legfontosabb feladata a felderítés.

A felderítés során:

a) meg kell állapítani, hogy van-e életveszély;

b) meg kell határozni a veszély jellegét;

c) meg kell állapítani a veszélyeztetett terület (kárhely) nagyságát, határait,

biztonsági zónáit;

d) dönteni kell a feladatok végrehajtási sorrendjéről (egyidejűségéről), szükség-es erők, technikai eszközök biztosításának módjáról (kirendeléséről);

e) fel kell deríteni az egészségre, testi épségre legkevésbé veszélyes munkafel-tételek lehetőségét;

f) gondoskodni kell – ha indokolt – a biztonsági zóna határainak jelöléséről, a kiürítés végrehajtásáról, a veszélyeztetett területen belüli mozgásról.

A beavatkozásnál:

a) meg kell határozni a feladat végrehajtás műveleteit, a kapcsolattartás for-máit;

b) a műszaki mentési feladatot, az életveszély elhárítás kivételével csakúgy szabad végrehajtani, hogy az a műszaki mentésben résztvevők testi épségét ne veszélyeztesse;

c) a beosztott személyi állomány tagjai csak akkor hajthatnak végre önálló el-határozással feladatot ha életük, testi épségük veszélybe kerül;

d) a végrehajtás során védeni kell saját és egymás testi épségét;

e) az élet vagy testi épség előre látható veszélyeztetése esetén a feladatot ön-kéntes jelentkezés alapján kell végrehajtani, ha erre jelentkező nincs (jelentkezés hiányában) a kárhelyparancsnok dönt a kijelölésről;

f) az élet, testi épség kockáztatásával járó feladat végrehajtását a kárhelyparancsnok személyesen irányítsa;

g) műszaki mentés korlátozott látási viszonyok között csak halaszthatatlan esetben végezhető. A szükséges megvilágításról gondoskodni kell;

a) a kárhelyre elsőnek kiérkező tűzoltóegység parancsnoka;

h) ha a feladat végrehajtása során akadályozó körülmény van, azt haladéktala-nul jelenteni kell a közvetlen irányító parancsnoknak;

i) a tűzoltó egyesület, önkéntes tűzoltóság, valamint a létesítményi tűzoltóság

tagjait – ha azok nem az adott kárhely dolgozói, vagy nem rendelkeznek kellő ismerettel – csak olyan feladatokkal lehet megbízni, amely testi épségüket nem veszélyezteti, és védőfelszereléseik vagy technikai eszközeik alkalmasak a feladat végrehajtására;

j) a műszaki mentési munkálatokat – mint elsődleges beavatkozást – addig kell végezni, amíg a közvetlen veszély elhárult.

Műszaki mentés közlekedési balesetknél

a) Közlekedési baleset alatt a közúti, vasúti, vízi és légi közlekedés forgalmi hálózatában, útvonalán bekövetkezett olyan eseményt (eseménysort) kell érteni, amely(ek) során emberi élet, tárgyak (anyagok) vannak veszélyben vagy ennek következtében haláleset, személyi sérülés történt.

b) A közlekedési balesetről beérkezett jelzés vételét követően értesíteni kell a rendőrséget, az esetlegesen közreműködő szervezeteket, és ha az indokolt, szakértő(k) kirendelésére kell intézkedni.

c) A kárfelszámolási munkák végzéséhez – ha az indokolt – további erők, eszközök kirendelésére kell intézkedni, amennyiben vonuló egység létszáma, a rendelkezésre álló technikai eszközök a feladatok végrehajtására nem elegendők.

d) A felderítés, a beavatkozás során elsődlegesen az életveszély elhárítására, a testi épség és anyagi javak védelmére, a tűz- és robbanásveszély megakadályozására, valamint a további balesetek megelőzésére kell törekedni.

Beavatkozás közúti, vasúti jármű balesetnél

a) A baleset jelzésének vételekor a Tűzoltási Szabályzatban meghatározott adatok rögzítésén túl az alábbi kiegészítő adatokat kell kérni:

- milyen típusú jármű(vek) szenvedett (szenvedtek) balesetet;

- mi a látható jellemzője a hajtóanyagnak, rakománynak (veszélyt jelző tábla, halmazállapot, szállítási mód stb.), mit tartalmaznak az okmányok;
- milyen volt a jármű haladási iránya, valamint a balesetet követően milyen az elhelyezkedése (felborult, forgalmi akadályt képez);
- milyenek az időjárási viszonyok;
- milyen a káresemény megközelítésének a lehetősége.

b) A kárhelyet megfelelő körütekintéssel kell megközelíteni, az eseménytől függően a személyi védőfelszerelések használatát el kell rendelni.

c) A felderítés során meg kell állapítani

- a személyi mentés végrehajtásának szükségességét, a bajbajutottak számát, a mentés módját;
- látható jelenségek (anyagkifolyás, szétszóródás) alapján a várható következményeket (pl. tűz- vagy robbanásveszély lehetőségét);
- **a járművön van-e elhelyezve veszélyes anyag jelenlétére utaló tábla vagy bárca, mit tartalmaznak a fuvarokmányok;**
- milyen intézkedések szükségesek a beavatkozáshoz, a további veszélyek elhárításához;
- **szükség van-e – különösen a veszélyes anyagokat szállító járművek esetén – az anyag(ok)ra vonatkozó további információk beszerzésére.**

d) Intézkedéseket kell tenni a forgalom leállítására, elterelésére vagy szükség esetén a kárhelyet zárt területté kell nyilvánítani.

e) A beavatkozás során végrehajtandó főbb feladatok:

- különös figyelemmel és körütekintéssel kell eljárni a sérült jármű(vek)ben a roncsok között lévő személyek felkutatásánál, mentésénél, figyelembe kell

venni az orvos, illetőleg a mentők véleményét;

- tömeges balesetnél meg kell határozni a mentés végrehajtásának sorrendjét, gondoskodni kell a balesetet szenvedettek segítségnyújtási, ellátási helyének kijelöléséről;
- meg kell akadályozni az anyagok további kifolyását, szétszóródását;
- a már kifolyt, kiszóródott anyagok továbbterjedését, csatornába, közmű alagútba, aknába való jutását körülhatárolással, árkolással, letakarással meg kell akadályozni;
- a felborult járművek felállítását, biztonságba helyezését a szakemberek véleményének figyelembevételével, illetve közreműködésükkel kell végrehajtani.

Beavatkozás önkéntesként, polgárőrként

Bizonyos veszélyes anyagok kijutása komoly következményekkel járhat. Mivel adódhatnak körülmények, amelyek között nem lehet megfelelő információkhoz jutni a szállított anyagok mibenlétét illetően, rendkívül nagy körültekintéssel kell eljárni.

Önkéntes tűzoltóként, illetve polgárőrként (a megfelelő védőfelszerelés, képzettség, eszközök hiányában) az elsődleges feladatunk egy veszélyes anyagokat szállító tehergépjármű baleseténél a katasztrófavédelmi szervek értesítése!

A veszélyes anyagok azonosítása

Az alábbiakban láthatók a közúti szállításban előforduló veszélyes anyagok jelenlétét jelző táblák, ún. bárcák, és azok magyarázata, amely segítséget nyújthat egy esetleges közlekedési balesetnél történő beavatkozás során.

Rescue Security & Safety

Tudástár önkéntes tűzoltók és polgárőrök számára

1.1, 1.2, 1.3 alosztályba tartozó, robbanásveszélyes anyag

tűzveszélyes/gyúlékony, folyékony anyag

1.4 alosztályba tartozó, robbanásveszélyes anyag

1.5 alosztályba tartozó, robbanásveszélyes anyag

1.6 alosztályba tartozó, robbanásveszélyes anyag

a többi osztály veszélyeitől eltérő veszély

fertőző anyag

gyúlékony gáz

gyúlékony gáz

nukleáris anyag, hasadóanyag

magas hőmérsékletű anyag

maró anyag

Rescue Security & Safety

Tudástár önkéntes tűzoltók és polgárőrök számára

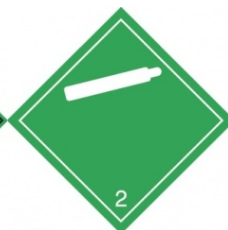
mérgező gáz

mérgező anyag

nem gyúlékony, nem
mérgező gáz

nem gyúlékony, nem
mérgező gáz

öngyulladó anyag

oxidáló anyag

radioaktív anyag
(I-es, fehér kategória)

radioaktív anyag
(2-es, sárga kat.)

radioaktív anyag
(3-as, sárga kat.)

szerves peroxid

szerves peroxid

tűzveszélyes/gyúlé-
kony, folyékony anyag

tűzveszélyes/gyúlékony, szilárd anyag

vízi környezetre veszélyes anyag

vízrel érintkezve gyúlékony gázokat fejlesztő anyag

vízrel érintkezve gyúlékony gázokat fejlesztő anyag

veszélyt jelentő
radioaktív anyag
(nem
ADR-szabványnak
megfelelő)